

PURPARLÉ A HOLT LELKEKKEL

Kíváncsisággal, felemás érzésekkel hallgatják az átható tekintetű, „kis nagy embert”, akit spiritiszta vállalkozóként tartanak nyilván a foglalkozási névjegyzékben. Vendégei szemében titokzatos, furcsa, már-már éteri figura, mert olyasmire képes, amire ők nem. Csak a beavatottak. Csodálat és feszélyezettség keveredik a társaságban, a látogatók iskolai végzettségétől függetlenül. Őseink tekinthettek így a törzsi varázslóra, aki kívánságra esőt fakasztott a tiszta égboltból, szelet hozott vagy fújt el, szegénységet tartott távol vagy megszállott-életeket mentett.

*

Fónagy Iván A mágia és a titkos tudományok története című könyvében (Pallas Antikvárium Kiadó, 1999) olvashatjuk az alábbiakat: „Bármilyen messze is megyünk visszafelé a múltban... ugyanolyan sűrűen találkozhatunk... szerelmi varázslással, fekete mágiával, mint a középkorban, ha az egyiptomi hieroglifákon túl a kultúra ősforrása körül kutatunk, az akkád ékírásokon is mindenütt okkultizmussal, mágiával találkozunk... az akkád vallásban spiritiszta elemekre bukkanunk.”

„Szólj, barátom, Enkidu, szólalj! Beszélj el, amit alant láttál!

Szólj barátsággal, bizalommal! Az alvilág rendjét beszélj el...

csak szólj az árnyak életéről!”

(Részlet a Kr.e. 19–18. században írt akkád nyelvű, Gilgames című mezopotámiai eposzból.)

Zsidó-keresztény kultúrkörben élünk, olvassuk Herbert Haag Bibliai lexikonját (Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1989.). Az ószövetségi könyvek halott-felfogását imígyen összegzi: a halott olyan lény, akiben már nincs benne az életető erő, vagy a lélek, illetve az élet lehelete, és így már nem képes az élők világában mozogni, láthatóvá válni. Az elhunyt további létét illetően mezopotámiai elképzeléseket tükröznek a szent iratok: a halott leszáll a holtak országába, s ott árnyékként a porban és a sötétségben folytatódik élete. Az újszövetség elképzelése abban különbözik ettől a felfogástól, ami lényeges eltérés, hogy halála után ugyan Krisztus is leszállt a holtak országába, de nem legyőzöttként, mint a többi halott, hanem győztesként, azért, hogy szabadulást hozzon majd, hogy feltámadásával végső győzelmet arasson a halál felett.

Haag írja a halottidézéstről: azon a hiedelmen alapszik, hogy kapcsolatba lehet lépni a halottakkal, s hogy a halottak nemcsak helyzetük, állapotuk felől tájékozathatják az élőket, hanem hasznos tanácsokat is adhatnak nekik.

Mózes törvénykönyve szerint a szellemidézés eredetileg kánaáni szokás volt, és rendszerint reménytelen helyzetben folyamodtak hozzá. Sámuel első könyvében szerepel az endori halottidéző asszony, akihez titokban a zsidó királyság alapítója, Saul is ellátogatott, mert Sámuel próféta szellemének megidézésével szerette volna megtudni, hogyan győzheti le a filiszteusokat. „Miért háborgattál, hogy felidézettél engemet? – méltatlankodik a próféta Károli Gáspár klasszikus fordítása szerint. – Ugyan miért kérdezel engemet, ha az Úr eltávozott tőled és ellenségeddé lön?!” Ennek szellemében a törvény tiltotta a halottidézést, s a halottidézőket a közönségnek meg kellett köveznie, mert kevesebbre tartották Jahve, azaz az Isten szavát, mint a halottakét.

*

Régi, a tehetősebb családok otthonaira emlékeztető házban él a spiritiszta vállalkozó. Vendéglátós dinasztia legifjabb sarja, aki továbbvitte a mesterséget. Talán ezért is örökölte a hajdani portát, talán ezért is ragadt itt, Kisterenyén, a palócok földjén, miközben nővére és bátyja más szakmát és más vidéket választott otthonul.

Vendégeit az egyik utcafrontra néző kishálóba invitálja. A legmegszokottabb, legpuritánabb berendezés fogad. A szoba közepén öregedő négerbarna, üveglapos dohányzóasztal, körülötte három, ugyancsak szokványos, kényelmes karosszék, a negyedik oldal mentén heverő. A megrendelők nem kevés szorongással helyezkednek el az ülő alkalmatosságokon. A feszültség szinte tapintható. A vállalkozó meggyújtja a környezethez illő, tehát nagyon is stílszerű gyertyát a szimpla üveggyertyatartóban, háromlábú pici székét – van, aki asztalnak, vagy asztalkának hívja – többször megforgatja a láng felett, koncentrálni, mintha valamit mondana is. Később, érdeklődésünkre közli, „tisztította” a széket, vagyis elűzte az esetleg ólálkodó rossz szellemeket. A művelet végeztével az üveglap közepére helyezi a 25–30 centis lábon álló széket. Az üvegre előzetesen felragasztott egy fehér papírlapot, amelyen az ABC betűi és 0-tól 9-ig az arab számok olvashatók, odarajzolt egy szívet, s ráírta az „igen”, a „nem” és az „idegen” szavakat. A székecske egyik lába grafitceruzában végződik – ez teszi nyomon követhetővé a szék útját, betűtől betűig vagy számtól számig, hogy a résztvevők össze tudják olvasni és értelmezni azokat.

– Gondoljanak arra, akivel beszélni szeretnének – kezdi szokásos tájékoztatóját a spiritiszta. – Tegyük az egyik kezüket a székre, a másikat az asztal lapjára! Ne nagyon erősen, mert lefogják a széket. Koncentráljanak, és öt percen belül el kell indulnia a székeknek... Mindent megkérdezhetnek a szellemtől, csak egyet nem: mikor halunk meg? Ez tabu... Azt tanácsolnám, hogy lehetőleg magukhoz közelálló rokont, ismerőst idézzenek meg, mert tőlük kaphatják a saját életükre vonatkozóan a legbiztosabb válaszokat. Na és még egy kérésem van: egy icipicit higgyenek a szellemekben!... Mert aki nem hisz, annak nem mondanak semmit a szellemek.

A két hölgy – anya és leánya, érettségizett dajka az egyik, főiskolát végzett tanítónő a másik – végrehajtja az utasításokat. Most még feszültebb várakozásban telnek a percek. Sikerül, vagy nem, a szellemidézés. A szék mozdulatlan. Nyugtatlanság és csalódottság jegyei az arcokon, a lélegzetekben. Te jó ég, kudarcot valunk? A mester sem így képzelhette el ezt a találkozót. Ráteszi ő is a kezét a székre, pontosabban csak a két ujját. Igyekszik nyugodt maradni, bár meglehet, teljességgel az. Továbbra sincs eredmény. Az anya keze alatt nedvesen hullámszik fel a papír – elhunyt férjét igyekeznek megidézni. Eltelt az öt perc, a hat meg a hét is. Micsoda kóklerség! – jár körbe kimondatlanul a gondolat. A vendégek humbugot gyanítanak, és szó se róla, hitetlenkedik a vállalkozó is. Ilyen vele nem szokott előfordulni. Illerwe mégis: kétszer esett meg, hogy sehogyan nem indult el a szék. Azokban az esetekben azonban, mint utána a beszélgetésből kiderült, mindig volt egy külső tényező: aznap alkoholt fogyasztottak a vendégei, és azt a szellemek nagyon nem szeretik. Esetünkben viszont erről szó sincs, a vendégek előre tájékozódtak a legfontosabb „játékszabályokról”, és tisztában voltak az alkoholtilalommal. A mester egyszer csak megunja a dolgot, végül is az ő tekintélyéről van szó. Az anya kezét tapintatosan levétezi a székről, és az ifjabb hölgygel próbál indítani... És láss csodát! A szék jó perc múlva elindult.

– Először mindig én kérdezek – tudatja a szeánszvezető. – Mert ha idegen, kóbor szellem érkezik, akkor visszaküldöm... Szervusz, üdvözöllek. (Minden elhunytat tegez, tekintet nélkül életkorra, nemre, mert – mint magától érteődő természetességgel vallja – a szellemek neki barátai.) Jó szívvel jöttél? Ha igen, menj rá a rajzolt szívre, vagy rajzolj egy szívet!

A háromlábú székecske elindul, viszi magával a kezeket, az anya-feleségét is, aki – kellő nyugtatások és figyelmeztetések után – újra bekapcsolódhatott a rítusba, és a szellem magától rajzol egy szívet. Kicsit suta, mint az óvodások ákombákoma, de félreérthetetlenül szív.

Most már minden úgy történik, ahogyan történnie kell.

– Először be kell azonosítanunk a szellemet, bizonyosságot kell szereznünk, hogy az jött-e, akit akartunk. Először tehát arról kérdezzék, amikről csak ketten tudtak, vagy a szűk család. Így a biztos. Abba kívülről képtelen beleavatkozni bárki.

– Meg tudod mondani, hogy kihez jöttél? – segíti át ügyfeleit a kezdeti nehézségeken a mester. A szellem a széket arra a területre vezeti, amelyen az „igen” szó olvasható. – Akkor írd le! – És leírja sorban: Andi, Inci, Lala.

– Ez ő, ez ő! – ámuldoznak a vendégek, és felbátorodnak, de a spiritiszta most már magától is átadja a terepet.

– Emlékszel a kutyád nevére? – kérdezi izgatottan a feleség. A szék rámelegszik az m, az o, az r, a z, az s, az i betűkre, s aki figyel, a betűket összeolvashatja: Morzsi. Hihetetlen – támasztgatják állukat a vendégek. De nem árt újabb próbákat tenni, gondolják, és megkérdezik:

– Hogy hívtad az unokádat? – A szellem emlékezik, és az előbb leírt módon tudatja: Pötyörő... Hát igen, fiú az isten adta gyermek, és ez a válasz – amit csak a szűk családban ismernek és értenek – minden kétséget eloszlat, s kezdődhet a minden korlától mentes, igazi kötetlen „beszélgetés”.

Az érthetetlen, korai halál miatt gyöttrődő asszony a rátörő érzésekkel küszködik, s elfogódottan vallja – kérdezi:

– Nagyon hiányzol nekem. Légy szíves mondd meg, én hiányzom-e neked? – A szék rámeleg az igen feliratra. Az asszony végképp érzékenyül, kezdi úgy érezni, mintha élő emberrel beszélne. Pedig mielőtt rászánta magát, hetekig-hónapokig tanakodott magában, eljőjön-e, mert nem hitt a halottidézés mágiájában.

Hol együtt a lányával, hol külön-külön faggatják elhunyt szerettük szellemét. A legkülönbözőbb témakörökről. Például: a másvilágon találkozott-e a szüleivel, bátyjával, anyósával, hogyan érzik magukat ott, abban a másik dimenzióban; szokta-e látni a még élő, földi kérdezőket odafentről, mikor és hol; végül a leggyakorlatibb témákat is megpengetik, olyasféléről kérdezősködnek, hogy mit szól a családi ház csinosításához, hogy eladják-e, és ha igen, akkor kinek, a gépkocsit meg a horgászfelszerelést. A túlvilág „vándora” minden kérdésre válaszol. Annak a szerelőnek a nevét is megmondja, aki egykor az autóját javította, sőt azt tanácsolja, továbbra is csak hozzá vigyék az autót, mert a kisujjában van a szakma. Veje ház körüli javítgatásaival ugyancsak elégedett. Érdeklődő hozzátartozóinak üzeni: leánya legyen hűséges feleség, veje hűséges férj, földi párja pedig jó gazdasszony... Szó esik aztán nyugdíjba menetelről, lottózásról, és ki tudja még miről az egy óra tíz perces szeánsz ideje alatt. A vendégek a végére teljesen kifogytak: nem könnyű sokat és jól kérdezni. De a szellem sem bánja, ha felkerekednek – mintha lassabban futtatná ő is a székot –, csak azt kéri, látogassák meg minél előbb, lehetőleg még ebben a hónapban.

*

A spiritizmust nem tiltja törvény, de nagyon sok ellenzője volt és van napjainkban is. Amint a bibliai idézetből is kitűnhetett, a két nagy világvallás, a zsidó és a keresztény viszont tiltja a szellemidézést. S bár emberek milliói vallásosak, emberek milliói fordulnak szellemi-érzelmi segítségért életük egy-egy kritikus vagy tudj' isten milyen pillanatában a halottlátóhoz, a szellemidézőhöz, végső soron a holt lelkekhez. A Magyar néprajz sorozat népszokásokról, néphitről és népi vallásosságról szóló hetedik kötetében (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990) olvashatóak az alábbi sorok: „A halottlátóhoz járás gyakorlata az egyház időnkénti tiltása ellenére a mai napig eleven, különösen a nyelvterület északi és legkeletibb részén.” Főleg nők a halottlátók, akik pedig igénybe veszik a szolgáltatásaikat általában katolikus vallásúak.

Az újabbkori spiritizmus 1848-ban Amerikából indult hódító útjára, s öt év múltán már Európában terjedt. Olyan hirtelen és gyorsan, hogy a Hölgyfutár című folyóirat 1853. április 15-i számában már az első sikeres magyarországi asztaltán-

coltatásról tudósít. Sokan talán elképednek, ha azt olvassák, ami a valóság, hogy olyan kiváló, a tudományokban, a lélek rejtelmeiben jártas, ismert és népszerű írók érdeklődtek a spiritizmus iránt, mint például Madách Imre, Jókai Mór, Arany János, Gárdonyi Géza, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula, Móricz Zsigmond. Vonzódott ezen okkult tudományhoz a színész Egressy Gábor, Ferenc József császár és felesége, Erzsébet királyné, a katolikus papként politizáló Hock János, aki a Magyar Nemzeti Tanács elnöke is volt. (Az információk Tarjányi Eszter A szellem örvényében című könyvéből származnak; Universitas Könyvkiadó, Budapest, 2002.)

*

Székvölgyi Lajos felszolgálóként szerzett nevet magának a vendéglátásban. Sikeres üzletvezető is volt, a balatonkenesei Port Jacht Club igazgatója. Munkája során találkozott a brazil futballcsillaggal, Pelével, felszolgált a svéd teniszező Borgnak, Genscher német külügyminiszternek, Kohl kancellárnak. A világ sok országában megfordult, Európán kívül Ázsiában, Amerikában, Afrikában, s mint-hogy mindig érdekelte a jövő, a legtöbb helyen jóslatot is magának. Aztán valahogy elhagyta az egészsége, és a kilencvenes évek közepén nyugdíjazták Hazaköltözött a szülői házba. Egyedül él.

– Hogyan lettek tegezhető barátai a holt lelkek?

– Pesten éltem. Egyik vendéglátós barátom hallott a kolléganőjétől Bujka Antal spiritisztáról (aki már kétszer is megidézte Zámbo Jimmy szellemét – a szerző.), kíváncsi lett, és elmentünk Újpalotára. A faterjával beszélt, én az édesanyámmal. Kételkedve mentem el, s végül mindent el kellett hinnem, amit ott hallottam. Olyan válaszokat kaptam a kérdéseimre. Aztán egyik lépcsőházi szomszédom barátnője, Vanessza, akiről kiderült, hogy szintén spiritiszta, sőt Bujka tanítványa, lendített tovább a spiritizmus útján. A szellemidézésről sokáig csak annyit tudtam, hogy létezik, de hogy mit csinálnak a spiritiszták, meg hogyan, arról fogalmam sem volt. A szomszéd egyszer felhívott magához egy kávéra, jött a már említett barátom is, ott tartózkodott Vanessza, s egy idő után elkezdtünk szeánszozni... És a szék nem akart elindulni. Mondja a kisasszony, tegyem rá én is a kezemet... És a szék pillanatokon belül elindult. Hűha, magának hatalmas energiája van; nekem sem indul ilyen könnyen a szék; meg kellene komolyan próbálnia ezt a dolgot, mondta. Mit kellene nekem megpróbálnom? – kérdeztem furcsállva. És akkor Vanessza mesélni kezdett... Tőle tanultam a teendőket, meg Bujkától. Hogyan kell előkészíteni a szeánszot, hogyan kell befejezni, mit szabad és mit nem, például enni, inni... szóval elég legyen annyi: vannak bizonyos előírások, amelyeknek meg kell felelni, illetve amelyeket el kell végezni a szeánszok alkalmával. Ezek a szakmai titkok. Mindent azért ők sem mondtak meg. Menet közben majd rájössz magadtól, biztattak... Csináltattam aztán én is magamnak egy széket. Vanessza intézte. Fogalmam sincs, ki vagy kik készítették, mikor és hogyan, csak azt tudom, hogy minden szükséges ceremóniát elvégeztek a székekkel, mert az én székem védett... Jó,

egy cselekedetről valóban tudok: a széket kivitték a teliholdhoz; azért kellett olyan sokat várnom rá... akkoriban ugyanis jó ideig nem volt telihold... 250 ezer forintomba került a szék. De megérte. Nekem most ez a legnagyobb kincsem, ha utazom, viszem magammal mindenhova.

– Honnan tudja, hogy védett a szék?

– Mindjárt kipróbáltam, ha már olyan sokat fizettem érte... Nem vettek palira, gyorsan elindult... Meg aztán az én székeknél nem marad itt a szellem. Ha nem lenne védett, akkor bizony előfordulna, hogy a szeánsz végén hiába köszönnék el, itt maradna, és utána furcsa dolgok történének. Leesne a kép a falról, a csempe a fürdőszobában, kialudozna a villany, szóval sokféle kalamajka történhetne.

– Előfordulhatna az is, mint említette, hogy nem a hívott szellem érkezik...

– Igen. De ilyen velem még nem történt. Ha bekövetkezne, visszaküldeném. Ezért kell először mindig ellenőrző kérdésekkel megbizonyosodni arról, hogy az jött-e, akit akartunk, vagy más, egy idegen, kóbor szellem érkezett. Ha a szék elindult, újabban én már nem is foglalkozom az egésszel, hagyom, hogy a vendégeim úgy kommunikáljanak, ahogy akarnak. Kimegyek, rágyújtok... Az ő dolguk, mit beszélnek, az ő halottjuk. A szellemeiben egyébként nincs semmiféle harag, ellenszenv vagy gyűlölet. Már túl vannak minden földi érzelmen, hiúságon. Nincs semmi okunk, hogy szorongjunk, féljünk tőlük. Még akkor sincs, ha haraggal váltunk el tőlük. Mert odaát szinte kicserélődnek. A legzsémbesebb ember is kedves lesz, nem haragszik senkire. Bennük földi indulatok már nem motoszkálnak... Én egy infarktus után kezdtem el foglalkozni a spiritizmussal, s ma ugyanúgy cigarettázom, kávézom, mint előtte. Sehol nem olvastam arról, hogy ez tiltott lenne. Vállalkozói igazolványom van rá. De hát mi is lenne benne tiltanivaló? Ez nem fekete mágia. Ez nem árt, és nem is akar ártani senkinek. Egyszerűen az emberi kíváncsiságot igyekszik kielégíteni. Nem hiszem, hogy ez bűn... Azt tapasztaltam, hogy itt minden ember megnyugszik. Úgy jönnek, hogy hisznek is, meg nem is. Az emberek többsége kételkedik, aztán itt bizonyosságot kap, és megnyugszik. Látom gyakran, hogy nagyon sok emberben él valamiféle rossz érzés, valami lelkifurdalás azért, mert a váratlan halál megfosztotta annak lehetőségétől, hogy elköszönjön a hozzátartozójától, hogy nem volt ideje kellően végigbeszélni vele a problémákat... A holt lelkek különben mindent tudnak rólunk. Csak egy dolgot említek: ha a srác az apa halála után végezte el az egyetemet, és megkérdezzük az apa szellemét, tud-e róla, azt kell mondjam, annyira tudja, hogy még az egyetemi város nevét és a diploma érdemjegyét is leírja. A spiritizmusnak ez a fajtája nem egyszerűen jövedőlés, legalább annyira pszichikai segítségnyújtás, lelki segélyszolgálat. Azt hiszem, ez az egésznek a lényege. Aki innen kilép, az megnyugodva, elégedetten távozik. Itt sokak tenyere megizzad az asztalra helyezett papír alatt, ebben a szobában a nagyszájú, nagydarab emberek pillanatok alatt nagyon kicsik lesznek. Meghatódnak... Szoktam mondani a vendégeimnek, hogy ha valami kellemetlen, akkor arról ne kérdezzenek. Én már tudom, hogy a szellemeik nem hazudnak, őszintén válaszolnak a kínos kérdésekre is... Ebből bajom nekem nem volt még soha. Miért is

lenne? Nem én beszélek, nem én jövendölök. Én csak hozzásegítem az embereket a kommunikációhoz.

A holt lelkek az esetek túlnyomó többségében nem tévednek, bár olykor-olykor fals információkat is leírnak. Tévedés volt például, amikor a nagypapa szelleme két alkalommal is azt közölte érdeklődő tanárnő unokájával, hogy munkahelyének új igazgatója egy Fazekas nevű úr lesz. A nagypapa nem boldogult a lottószámokkal sem: nem nyertek a tippjei. A spiritiszta úgy magyarázza ezeket a melléfogásokat, hogy a kérdés pillanatában valószínűleg Fazekas tűnt az esélyesnek, a szerencsejátékok nyerési esélyei iránt pedig fölösleges érdeklődni: ha nincs megírva az ember karmájában a nyereség, akkor bizony nem nyer, mondhat akármit is a szellem.

Ellentétben az előbbiekkal, a helyes válaszok sora végeláthatatlan. Az elmondottak kilencven százaléka bejön – osztja meg sok éves tapasztalatát a szellemidéző. Csak szemezni tudunk a tengernyi esetből. Az elhunyt pontosan megmondta például kérdezőjének: meddig dolgozik adott munkahelyén, lesz-e unokája és mikor, együtt fogja-e leélni az életét a férjével, melyik munkatársa lopta meg, hol lelhető fel az ellopott személygépkocsi, kábítószerezik-e még a fia, terhes-e a barátnője, ki a szerelmi vetélytársa... – és mindegyik válasz igaznak bizonyult. A nagypapa megmondta, mikor jelent meg könyv a munkahelye történetéről, ki írta, és melyik oldalon említik a nevét, holott amikor a könyv megjelent, ő már közel egy évtizede nem volt az élők sorában. Aztán az egyik apa közölte a fiával, hogy hamarosan jól fizető, vezető állású munkahelye lesz – s nem vigasztalásul, mert a fiú két hét múlva megkapta az ajánlatot, amit természetesen elfogadott. Egy másik apa lopáson kapott lányát figyelmeztette: Ne hazudj, kislányom! – mert a szellemek tényleg nem beszélnek mellé.

– A legtöbb információval az őrangyalok rendelkeznek – avat be újabb „titokba” a spiritiszta. – Minden embernek van őrangyala. A szellemek visszaigazolják a pokol és a mennyország létezését is. Az egyik ismerősömnek az apja például rendkívül nehezen jelent meg, mert – mint elmondta – a pokolból jött. Tudni kell a megértéséhez, hogy a szellemek különleges úton, valamilyen sajátos csatornán jönnek le ide, hozzánk, s ezért is telik időbe, amíg elindul a szék. De visszatérve a pokolból jött öregre, nem is igazán válaszolt a kérdéseinkre, roppant nehezeze esett, és a végén azt kérte, inkább hagyjuk őt, ne idézzük meg többet. Az édesanyjával éppen fordított volt a helyzet. Nem vele akartunk beszélni, de ő jelentkezett, mert annyira kíváncsi volt a fiára. Mi nem is gondoltunk őrá, hiszen a halála még friss volt, még nem telt el a hat hónap, az a türelmi idő, amennyit a spiritiszta szakmában adni szoktak egy-egy elhunytnak. És ami engem is meglepett nála: a válaszait leírta a papírra, holott életében analfabéta volt... Ő a mennyországból jött.

– Szokott beszélni, a spiritiszta, a halottaival?

– Természetesen. Igen gyakran. Elmondhatom, nagyon sokat segítettek nekem napi gondjaimban, miről mit, hogyan gondoljak, kitől mit várhatok. Én, ha valami

problémám van, mindjárt megkérdem a szüleim közül valamelyiket, vagy éppen az őrangyalomat. Mindig azt, akitől a legbiztosabb választ remélhetem, vagyis aki a szóban forgó témában korábbi tudása alapján, megítélésem szerint, a legjobb ismerettel rendelkezik.

*

A magyarországi spiritizmus egyik legképzettebb, szinte megszállott alakja Nógrád megye szülötte, a világirodalmi rangú Tragédia-költő fia, Madách Aladár. Cikkeket publikált, könyvet írt a témakörben. Szenvedélye miatt környezete különöncnek, sőt kicsit bolondnak tartotta – amint azt részletesen bemutatja a Palócföld 1981. évi 1. számában Szabó Károly balassagyarmati irodalmár-tanár A szellemidéző Madách fiú című tanulmányában.

„A lírában megfogalmazott világnézeti-politikai válságból Madách Aladár a spiritizmus tanaihoz menekült... Nála a spiritizmus egyben flastrom is a kor összes szellemi bajaira” – magyarázza a szenvedélyt Szabó Károly említett írásában.

Mi vajon, a ma embere, mi elől menekülünk, miféle bajokra keressük a gyógyírt, a tapaszt?

*

A szeánsz rendszerint egy-másfél óráig tart. Ekkorra mindkét fél kifárad: az egyik ámulatból a másikba esett kérdezők és a szellem is. A spiritiszta vállalkozó, a holt lelkek barátja ekkor lezárja a földi és az azon túli világ közötti utat, s – mint az elején – csak ő beszél, ő mondja ki az utolsó szavakat:

– Köszönöm, hogy itt voltál, hogy válaszoltál a kérdéseinkre – s egyik lábánál megragadva, lapjára fordítja a széket. – Nyugodj békében!

És elfújja az apróra zsugorodott gyertyavéget.